

**§ 4 Anmälan av övriga frågor samt fastställande av dagordning**

Inga frågor anmäls och därefter fastställs dagordningen.

**§ 5 Inkomna skrivelser från nämndens ledamöter och ersättare**

Ledamoten Torun Boucher (V) anmäler en skrivelse om avslag på ansökningar till servicehus under 2013, daterad 2014-03-25, dnr 150-117/2014.

*Äldrenämndens beslut*

Äldrenämnden överlämnar skrivelsen från ledamoten Torun Boucher (V) om avslag på ansökningar till servicehus under år 2013, dnr 150-117/2014, till förvaltningen för beredning.

**§ 6 Förvaltningschefens information**

Nämndsekreteraren Barbara Ahlmark informerar nämnden att strax efter att sammanträdet har avslutats börjar en praktisk utbildning i hantering av digitalt utskick av nämndhandlingar med hjälp av en applikation för I-pad som heter Stockholm INSYN. Utbildningen genomförs av konsulten Daniel Karlsson från företaget Your Voice som driver stadens Insyn-funktion.

**§ 7 Underlag för budget 2015 med inriktning på 2016 och 2017 för äldrenämnden***Ärende*

Föreligger ärende dnr 122-67/2014

*Yrkanden*

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med instämmande av ersättaryrkande från Madeleine Sjöhage (C) samt anmäler ett gemensamt särskilt uttalande.

Ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) anmäler därutöver eget särskilt uttalande.

Vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Ledamoten Torun Boucher (V) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

#### *Beslutsgång*

Ordföranden finner att det finns fyra förslag till beslut: förvaltningens förslag som stöds av (M) och (FP) med instämmande av ersättaryrkande från (C), eget förslag till beslut från (MP), eget förslag till beslut från (S) och eget förslag till beslut från (V).

Ordföranden ställer förslagen mot varandra och finner majoriteten för förvaltningens förslag till beslut som stöds av (M), (FP) och ersättaryrkandet från (C) med ett gemensamt särskilt uttalande.

#### ***Äldrenämndens beslut***

1. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2015 med inriktning för 2016 och 2017 och överlämna detta till kommunstyrelsen.
2. Äldrenämnden godkänner förvaltningens förslag till boendeplanering med förslag till förändringar 2014-2020 för äldre i Stockholms stad och överlämna förslaget till kommunstyrelsen för beslut.

Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

#### ***Särskilt uttalande från (M) och (FP) med instämmande av ersättaryrkande från (C):***

”Vi anser att en viktig komponent i en modern omsorg är individperspektivet. Att man utgår från individens behov och önskemål. Omoderna åldersgränser blir inte sällan byråkratiska hinder och det finns anledning att i framtiden se över den existerande 65-års gräns som råder. Vi är friskare och lever allt längre idag. Detta betyder även att behovet av omsorg skjuts fram samt att allt fler väljer att bo kvar hemma längre. Genom teknisk utveckling och en ökad professionell omsorg möjliggörs att man idag kan fortsätta leva sitt liv som man alltid gjort i stor utsträckning.

Alliansen har sedan 2009 tillfört 1 miljard kronor till stadens äldreomsorg. Vi har tillfört resurser särskilt designerade till demensboenden samt närmare 20 miljoner kronor till specialiserade hemtjänstteam med särskild kompetens för att hantera äldre med en

demenssjukdom. Vi måste fortsatt förstärka demensvården och sträva efter en tidigare sjukdomsdiagnostisering. Som ett led i detta fattade vi ett beslut i budget för 2014 om att de av Stockholms stads personal som kommer i kontakt med en demenssjuk person ska ha genomgått den webbaserade utbildningen Demens ABC.

Under de närmaste tio åren kommer antalet personer äldre än 80 år att minska i Stockholm för att sedan öka igen och därmed ökar också behovet av olika former av vård- och omsorgsboende. Servicehusen ska kvarstå som en av flera boendeformer så länge efterfrågan finns. Äldrenämnden ska följa avslagen för servicehus som överklagas för att kartlägga olika samband. Det kan till exempel handla om att se över behovsgrunderna för att ansöka om plats, utformningen av servicehusens innehåll och verksamhet samt rusta och utveckla moderna alternativ. Vid biståndsbedömning ska särskild hänsyn tas till ålder och ensamhet.

Vi vill också lyfta fram den i många fall helt avgörande betydelsen som amten spelar för ett hälsosamt åldrande. I stadens budget för 2014 slås fast att äldre ska få större möjlighet att påverka vad de vill äta. Denna fråga prioriteras av alliansen.”

***Reservation från (MP):***

Mot beslutet reserverar sig vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) och hänvisar till eget yrkande:

”Miljöpartiet yrkar att äldrenämnden beslutar att

1. delvis bifalla förvaltningens förslag
2. därutöver framföra följande

Närmare hälften av alla som ansöker om en plats på servicehus får avslag. Det motsäger att efterfrågan på lägenheter i servicehus minskar.

Boendeplanen bygger på att antalet boende i vård- och omsorgsboenden och i servicehus skall minska. Detta styrs av biståndshandläggarnas restriktiva beslut och bristande regler och anvisningar från den politiska majoriteten

Uppgifter om att äldre inte vill söka till ett servicehusboende måste utredas. I ärendet står att de flesta stadsdelar rapporterar minskad efterfrågan på lägenheter i servicehus. Men många äldre vittnar om att de får höra att det är ingen idé att söka sig till ett servicehus eftersom dessa ska omvandlas eller läggas ner. Det har varit – och är – en stor brist på adekvat information från stadens sida. Nu bör staden och stadsdelarna skyndsamt informera sina äldre invånare att de kan söka till servicehus om de så önskar. Servicehusen behövs.

Utdragbestyrkande

Det behövs även gruppboenden för dementa samt tillräckligt med korttidsplatser. Enligt tjänsteutlåtandet har platserna för korttidsvård minskat under ett antal år. Men har under 2013 ökat med 13 platser. Om dessa platser räcker med hänsyn till att allt äldre och svagare vistas allt längre tid hemma bör utvärderas. Det handlar idag om en hård prioritering.

Eftersom det ofta framställs i tjänsteutlåtanden att äldre inte vill bo kvar hemma är det viktigt att påminna Stockholms stad om hur det ser ut generellt i landet. Där Stockholms stad också ingår. I en undersökning som Ekot gjorde oktober 2013 ställdes frågor till landets kommuner. Cirka 80 procent svarade.

Svaren visade att 2 300 personer stod i kö samtidigt som drygt 1 600 platser stod tomma. Många över 90 år, med uppenbart stora problem, sökte boende på servicehus men fick avslag. Det framkom också av reportaget att kommunerna ansåg att det är billigare att öka upp hemtjänstinsatserna än att flytta en person till ett omsorgsboende. Så är det även i Stockholms stad. Detta påverkar i sin tur även Stockholms stads boendeprognos.

Av en färsk undersökning 20 mars 2014, SvT Nyheter, framkom att trots en åldrande befolkning med stora behov av omvårdnad fortsätter kommunerna minska antalet platser på äldreboenden. Det visar nya siffror från Socialstyrelsen. I fjol minskade antalet platser i särskilt boende med 1 500 till 89 000. De senaste fem åren har 6 000 platser försvunnit.

Stockholms stad torde inte utgöra något undantag. Utifrån text på sidan 7: ”Det är inte rimligt att lägga stora resurser på upprustningar och anpassningar av servicehusen när behovet och efterfrågan minskar” – behövs en utredning av de äldres egentliga boendebehov. Här förefaller att det handlar om att spara pengar.

Äldreförvaltningen har ett uppdrag att bl.a. utreda servicehusen utifrån flera aspekter. En av dessa aspekter bör vara en mer adekvat utredning utifrån dagens och morgondagens behov. Många önskar sig idag en plats på servicehus.

Utifrån ”Underlag till budget 2015 med inriktning 2016 och 2017” såväl som Socialstyrelsens rapporter behövs en mer adekvat boendeprognos utarbetas.”

#### ***Reservation från (S):***

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) och hänvisar till eget yrkande:

Utdragbestyrkande

”Socialdemokraterna yrkar att äldre nämnden beslutar att

1. att delvis bifalla förvaltningens förslag till beslut
  2. att påbörja utredning om att lämna LOV
- samt
3. att därutöver anföra

Vi socialdemokrater hade önskat att majoritetens förslag kring omsorgen av våra äldre hade varit mer framtidsinriktade och att underlaget hade präglats av mer visioner om hur staden ska bygga upp sina verksamheter inom äldreomsorgen. Staden behöver redan nu börja ta höjd för hur äldreomsorgen ska organiseras när antalet äldre ökar. Vi vill satsa på fler servicehus, de äldre ska inte behöva uppleva att de är fångar i sina egna hem. Staden måste därför börja planera för en utbyggnad av servicehus.

Vi vill att LOV (Lag om valfrihet) inom hemtjänsten avvecklas, detta har vi skrivit in i de två senaste socialdemokratiska budgetarna. LOV i Stockholm har inte, enligt vår åsikt, fungerat bra. Visst har stadens äldre fått ett utökat utbud av utförare men å andra sidan har stadens äldre också ett utökat utbud av oseriösa utförare. Vi vill absolut inte att LOV införs på resten av äldreomsorgen.

Dock tror vi att det nya ersättningssystemet och tidsregistreringen kommer på sikt minska antalet oseriösa utförare men vi tror också att det är bättre att använda LOU (Lag om offentlig upphandling) när det gäller upphandling av äldreomsorg.

Vi vill ha ett resonemang kring servicehusen och deras framtid. Hur skulle staden kunna utveckla servicehusboenden även utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv. Nu handlar det enda beslutet om att servicehus ska vara kvar så länge det finns efterfrågan och det är inte särskilt visionärt. Vi anser att servicehusen även bör ses som en del av bostadspolitiken inom staden, bra servicelägenheter till äldre kan frigöra bostäder. Vi vill också att staden utvecklar begreppet trygghetsboende, det är sällan som den boendeformen betraktas som en trygg boendeform.

Det är fortfarande väldigt många som får avslag på sin ansökan om att få bo ett servicehus, enligt redovisningen har nästan hälften fått avslag. Det är inte bra med tanke på regionernas redovisning av antalet platser. Platstillgång och ansökningar måste sättas i relation med varandra, nu känns det som att de äldre får avslag på sin ansökan och platser läggs ner i takt med det. Det räcker inte enbart med Swecos utredning för att kunna organisera äldreomsorgen på ett bra sätt, vi måste ha mer än de antaganden som finns i rapporten. För helheten och kvalitetsutvecklingen är det också viktigt att följa upp kontinuiteten inom äldreomsorgen. Vi ser gärna att kontinuitet

blir en av de parametrarna som används vid all kvalitetsuppföljning.”

***Reservation från (V):***

Mot beslutet reserverar sig ledamoten Torun Boucher (V) och hänvisar till eget yrkande:

”Vänsterpartiet yrkar att äldre nämnden beslutar att

- delvis godkänna förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2015 och inriktning för 2016 och 2017 samt förslag till boendeplanering med förslag till förändringar 2014-202,
- samt anföra därutöver ytterligare synpunkter enligt nedan och överlämna detta till kommunstyrelsen för beslut:

Förvaltningens förslag bygger på den borgerliga alliansens budgetförutsättningar och inte en budget som Vänsterpartiet står bakom. Vi hänvisar därför till Vänsterpartiets budgetreservation i kommunfullmäktige.

Majoritetens förhoppning om att vinstsyftande företag ska förbättra äldreomsorgen har inte infriats utan tvärtom dräneras äldreomsorgens ekonomiska förutsättningar av dagens marknadsstyrning. Vänsterpartiets övergripande mål är därför att skapa ordning och reda i den ekonomiska styrningen av äldreomsorgen genom att succesivt införa krav på vinstreglering i alla avtal med privata företag.

Förvaltningens skrivning om en hemtjänst i flexibla former med möjlighet till tjänsteköp ger en indikation om en reducerad hemtjänst där den som har råd kan köpa högre kvalitet. Möjlighet till guldkant ska finnas i all hemtjänst och för alla äldre, oavsett plånbok. Förvaltningen skriver att konsumtionsnivån av äldreomsorg minskar som ett resultat av RUT-tjänster. Detta ger en bild av en framtida äldreomsorg där en del kan köpa bra omsorg, och andra blir mer beroende av anhöriga eller blir lämnade ensamma i större utsträckning. Redan i dag utförs en stor del av det som hemtjänsten förut gjorde istället av anhöriga, ofta kvinnor i femtio- och sextioårsåldern som gått ner i arbetstid för att klara detta. Det är vare sig bra för landets ekonomi eller för de äldres möjlighet till självbestämmande eller för jämställdheten. Att vårda, eller vårdas av, en anhörig måste vara ett frivilligt beslut, inte ett nödvändigt ont.

Den borgerliga alliansen har under flera år privatiserat så mycket av äldreomsorgen som den hunnit. Samtidigt har makten över upphandlingarna lagts på tjänstemannanivå vilket innebär ett avsevärt minskat demokratiskt inflytande. Ansvar för upphandling av vård- och omsorgsboenden ska flytta tillbaka till

stadsdelsnämnderna. Den upphandlingsorganisation som byggts upp på stadsledningskontoret och serviceförvaltningen blir rådgivare och serviceinstans till stadsdelsnämnderna.

Begreppet valfrihet måste problematiseras om staden menar allvar med att öka kvaliteten i äldreomsorgen. Den som fått bistånd till hemtjänst kan i Stockholm i dag ha över hundra företag att välja mellan, beroende på var man bor. En chimär valfrihet då det är biståndsbeslutet som avgör vilken hjälp hen får. Dessutom visar studier att personal fått högre arbetsbelastning, lägre grad av anställningstrygghet och arbetstillfredsställelse. Slutligen har transaktionskostnader och klimatpåfrestningar ökat. Det handlar om kostnader för information och uppföljning, fler och längre resor samt svårare och dyrare samverkan mellan vårdgivare. Tillsammans stora försämringar för väldigt lite utdelning. Istället för valfrihet enligt LOV vill vi utveckla ramtid enligt den modell som redan finns i till exempel Eskilstuna och som nu är på väg att införas i Göteborg. Där får brukaren själv tillsammans med hemtjänstpersonalen besluta om vilka insatser som ska göras utifrån beslutad tid.

Förvaltningen skriver att äldre ska ges möjlighet att bo i sitt ordinarie boende så långt det är möjligt. Staden avslår idag nästan hälften av alla ansökningar till servicehus, och konstaterar samtidigt att boende i servicehusen har ett större omvårdnadsbehov än tidigare, så mycket som en tredjedel har omfattande behov av vård och omsorg. Det är ett tydligt tecken på att kriteriet för att få flytta till ett servicehus har skärpts. Som svar på fråga från Vänsterpartiet har förvaltningen tidigare skrivit att "... oavsett hur många lediga bostäder som finns inom stadens vård- och omsorgsboenden är det bara de äldre som har bedömts ha ett behov av denna boendeform som ska beviljas bistånd till ett sådant boende" samt att "Bedömningen för servicehusboende ska grunda sig på en helhetsbedömning där den enskildes ålder, upplevelse av otrygghet och allmänna hälsotillstånd beaktas. Som framgår av ovan beskrivning är 'upplevd otrygghet' inte enda faktor att bevilja ett vård- och omsorgsboende, servicehus."

Under 2013 avslogs 339 ansökningar, i februari i år stod 269 platser tomma i servicehusen. Ändå skriver förvaltningen att det inte är rimligt att lägga stora resurser på upprustningar och anpassningar av servicehus när behovet och efterfrågan minskar. Det vore mer korrekt att skriva att biståndsbedömningen har skärpts. Servicehus är en utmärkt boendeform för dem som vill och upplever att de behöver. Det är en helt felaktig utveckling att de som idag erbjuds boende i servicehus har ett allt större omvårdnadsbehov. Servicehus kan erbjuda gemenskap, restaurang och annan service, vilket kan vara en avgörande faktor för äldre som annars riskerar att bli

isolerade med allt vad det innebär av försämrad hälsa. Vänsterpartiet anser att biståndsbedömningen till servicehus ska vara betydligt generösare.

I tjänsteutlåandet står det att med nuvarande demografiska utveckling kommer staden ha ett överskott av platser i vård- och omsorgsboenden under de närmsta åren och att det idag finns en överkapacitet av platser på servicehus. Det förutsätter att biståndshandläggning fortsätter på den nu inslagna mycket restriktiva banan. Vänsterpartiet anser inte att det är en rimlig framtidsprognos och att förvaltningen behöver omvärdera behovet. Vidare måste de stora renoveringar som behöver göras läggas in i den kalkylen, hur kan eventuella överskott användas i den processen? Dessutom är det en underlig framtidskalkyl när den så tydligt undermineras av att privata företag samtidigt expanderar sitt utbud av platser. Styrningen verkar på det viset vara en skenmanöver. Då så stor andel av äldreboendena idag är privata är det inte heller helt lätt att administrera det renoveringsbehov som finns inom äldreomsorgsboendena idag. Staden tappar kompetens, men även styrkraft för ett mer flexibelt resursutnyttjande. Det märks särskilt tydligt när boenden som måste renoveras behöver evakueras. Vänsterpartiet anser att staden måste öka sin andel av boenden i egen regi, samt säkra att det finns evakueringsmöjligheter.

Trygghetsboenden är i dag inget alternativ då de dels är för dyra för en stor andel pensionärer, dels inte erbjuder den form av gemenskap som efterfrågas. I många trygghetsboenden står gemensamhetslokalerna låste större delen av tiden, och är bara öppna när vårdarna är där ett par gånger i veckan. Det innebär att trygghetsboendena trots den dyra hyran erbjuder mycket litet mervärde. En översyn av de trygghetsboenden som finns i dag måste göras, både ur ett ekonomiskt tillgänglighetsperspektiv och ur ett relevansperspektiv, vad är deras syfte?

Vi har svårt att förstå poängen med biståndsbedömda hemtjänstinsatser i äldreomsorgsboenden. Det verkar snarare bädda för en onödigt regelstyrd och begränsande omsorg som inte utgår från de äldres behov utan från ekonomiska avtalsbehov. Den forskning som finns om vinstsyftande företagande inom äldreomsorgen kommer främst från USA och Kanada – där man till skillnad från Sverige skiljer på for profit och non profit inom den privat drivna omsorgen. Denna forskning visar entydigt att detaljstyrningen ökar dramatiskt med andelen for profit – då dessa bolag har en tendens att endast göra exakt det som de får betalt för, ner på detaljnivå. Vänsterpartiet vill inte ha denna utveckling i Stockholm, men vi verkar vara på god väg. Förvaltningen skriver visserligen att hemtjänst i omsorgsboenden inte ska styras på

samma detaljnivå – men vi saknar en ordentlig konsekvensbeskrivning.

Det är bra att förvaltningen uppmärksammar bristen på sjuksköterskor med specialistutbildning mot vård av äldre. Vänsterpartiet vill gärna understryka bristen på geriatrisk och gerontologisk utbildning. Det är ett eftersatt område inom utbildning och vidareutbildning på både undersköterske-, sjuksköterske- och läkarnivå. De satsningar som görs idag är främst inom demensområdet – som tex Silviasjuksköterskeutbildningen, och det är gott och väl, men vi behöver även sätta press på tillgången till geriatrisk och gerontologisk utbildning på tex yrkeshögskolenivå.

Förvaltningen lyfter behovet av kompetenshöjande insatser om den sociala dokumentationens betydelse. Vänsterpartiet hänvisar till sitt budgetförslag att inrätta en TÖS, Tillsynsfunktion Över Social Omsorg, med liknande uppdrag som idag MAS och MAR.”

***Särskilt uttalande från (FP):***

”Folkpartiet anser att servicehusen under överskådlig framtid kommer att spela en viktig roll. Vi vill också understryka vikten av att de nya riktlinjer som aviserats i stadens budget för 2014, enligt vilka ålder och ensamhet ska spela större roll vid biståndsbedömningen, får genomslag i planeringen av behovet av servicehus.”

**§ 8 Remiss av ”Förslag till fossilbränsleoberoende organisation 2030”**

*Remiss från kommunstyrelsen, dnr 310-1508/2013, för yttrande senast 2014-03-28*

*Ärende*

Föreligger ärende dnr 201-569/2013

*Yrkanden*

Ordföranden Joakim Larsson m.fl. (M) och ledamoten Helen Jäderlund Eckardt (FP) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut med instämmande av ledamoten Mirja Räihä m.fl. (S) och ledamoten Torun Boucher (V) samt stöd av ersättaryrkande från Madeleine Sjöhage (C).

Vice ordföranden Christopher Ödmann m.fl. (MP) yrkar bifall till eget förslag till beslut.

Utdragbestyrkande